

Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése

<http://assembly.coe.int>

Ideiglenes kiadás

Tisztázásra szorul a nemzeti szuverenitás és az államiság fogalma a mai nemzetközi jogban

2011/1832. számú határozat¹

1. A Parlamenti Közgyűlés felhívja a figyelmet arra, hogy az Európa Tanács tagállamaiban belül számos független államiságra törekvő területi entitás létezik.
2. Az önálló államiság követelményei azonban még mindig vita tárgyát képezik a mai nemzetközi jogban.
3. Az államiság és a jogszerű elszakadás feltételeinek bizonytalansága, kisebbségi és emberi jogok jogsértései, valamint a demokrácia és a részvétel hiánya számos szakadár mozgalom kialakulásához járult hozzá, és ez Európában is veszélyezteti a békét, a stabilitást és a mai államok területi integritását.
4. A Közgyűlés megjegyzi, hogy a nemzeti szuverenitás és államiság fogalma a közelmúltban megváltozott. A fontosabb fejleményeket az ENSZ égisze alatt működő és Kanada támogatását élvező magas szintű Intervenció és Állami Szuverenitás Nemzetközi Bizottsága (ICISS) foglalta össze 2001-ben, és a jelentés megállapításait az ENSZ Közgyűlése is megvitatta.
5. Az ICISS kiállt amellett, hogy a „polgári lakosság multilaterális védelmének felelőssége” váltsa fel az önhatalmú, egyoldalú beavatkozásokat és a kétoldalú garanciákat:
 - 5.1. Noha egyes katonai beavatkozásokat – így Törökország 1974-es ciprusi, a NATO 1999-es jugoszláviai és az Orosz Föderáció 2008-as grúziai hadműveleteit – jogosan vagy sem, de az emberi jogok súlyos megsértésének megakadályozása motiválta, ezek maguk is több esetben megsértették az emberi jogokat, és nem voltak képesek hosszú távú megoldást biztosítani a felszín alatt meghúzódó problémák kezelésére;
 - 5.2. A Ciprus függetlenségével kapcsolatos kétoldalú garanciák sem tudták megakadályozni a további konfliktusok kialakulását, sőt Ciprus esetében ezek éppen ürügyként szolgáltak az egyoldalú katonai beavatkozásra, ami összeegyeztethetetlen az Egyesült Nemzetek Alapokmánya 2. cikk 4. pontjával, és az erőszak alkalmazását tiltó nemzetközi jog feltétlen alkalmazásának szabályával.
6. Az európai integráció és együttműködés a nemzeti szuverenitás egyes szempontjainak önkéntes feladását eredményezte, így különösen:
 - 6.1. Az egyének jogainak és szabadságának védelméről „Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény” (ETS 5) által létrehozott felügyeleti rendszer gondoskodik. Ennek megfelelően az Egyezményt aláíró országok vállalták, hogy végrehajtják az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteit, ez pedig a nemzeti szuverenitás szempontjainak háttérbe szorulását eredményezte.
 - 6.2. Az európai integráció, és különösen az eurózóna hivatalos fizetőeszközeként használt euró bevezetésével több olyan terület is az Európai Unióhoz került, amelyeket hagyományosan a nemzeti szuverenitás részének tekintenek. Különösen igaz ez a gazdaság- és monetáris politikára, és az integráció egyre nagyobb súllyal esik latba a pénzügyi és szociális politika kialakítása során is. A növekvő mértékű gazdasági integráció hasonló hatásokat eredményez olyan országokban is, amelyek nem tagjai az eurózónának vagy az Európai Uniónak.

¹ A közgyűlés 2011. október 4-i (31. ülésén tartott) vitája (Lásd a Jogi és Emberi Jogi Bizottság 12689. számú jelentését, előadó: Schuster képviselő). A határozat szövegét a Közgyűlés 2011. október 4-i, 31. ülésén fogadták el.

7. A Közgyűlés álláspontja szerint ha a nemzetközi jog elismerné a nemzeti vagy etnikai kisebbségek, sőt egyes esetekben a nemzeti többség önrendelkezési jogát, az nem jelentené automatikusan az elszakadáshoz való jog elismerését. Az önrendelkezési jogot elsősorban az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye (ETS 157) és a Közgyűlés 2003/1334. számú, „Az autonóm régiók pozitív tapasztalatai mint a konfliktusok megoldásának lehetséges eszközei Európában” című határozatában, valamint az egyéb vonatkozó nemzetközi jogi okmányokban szereplő módon kell biztosítani.

8. A Közgyűlés ezért:

8.1. ismételten felkéri azon tagállamokat, amelyek eddig még nem tették meg, hogy a lehető leghamarabb írják alá, ratifikálják és hajtsák végre a keretegyezményt, és tartsák tiszteletben a Közgyűlés 2003/1334. számú határozatában megfogalmazott alapelveket;

8.2. tovább folytatja az önrendelkezési mozgalmak eredetének és irányának elemzését a legszembevetőbb tényezők vizsgálatával, különös tekintettel a nemzeti kisebbségi vagy etnikai csoportok közötti egyre éleződő feszültségekre, és segítséget nyújt a nemzeti parlamenteknek, hogy az önrendelkezés iránti követeléseket párbeszéd és békés tárgyalások útján rendezzék, és ezzel megelőzzék az erőszakot és az elszakadást;

8.3. felkéri a tagállamokat, hogy tartózkodjanak az egyes területek *de facto* hatóságainak azon területek elszakadását eredményező bármilyen elismerésétől vagy támogatásától, különösen a külső katonai beavatkozásoktól;

8.4. megjegyzi, hogy ezen kérdéseket kizárólag békés úton és a nemzetközi jog alapján szabad rendezni;

8.5. javasolja, hogy az államiság feltételeit, beleértve a jogszerű elszakadás útján létrejövő új államokra vonatkozó előírásokat, valamint az államok nemzeti szuverenitása és területi integritása védelmének lehetséges módjait az Intervenció és Állami Szuverenitás Nemzetközi Bizottság e tárgyú konferenciájának keretében alapos vizsgálatnak vessék alá.